

Motion till riksdagen 2013/14: MJ483

av **Matilda Ernkrans m.fl. (S)**

Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen för 2014 inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel enligt uppställningen i tabell 1.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att initiera satsningen på en ny organisation, Svensk Mat, för att stärka livsmedelssektorn och landsbygdens konkurrenskraft.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att göra landsbygdsprogrammet mer moderniserat och framtidsinriktat.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Jordbruksverket får i uppgift att i nära samarbete med Energimyndigheten utforma detaljerna i ett biogasstöd och en metangasreduceringsersättning för lantbrukare.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att öka stöden för ekologisk odling inom landsbygdsprogrammet.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att den befintliga metodutvecklingen och forskningen kring djurförsök samordnas i ett 3R-center.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Svenska artprojektet på Sveriges lantbruksuniversitet.

Fel! Okänt namn på

Anslagsfördelning

Tabell 1

Anslag	Regeringens förslag tkr	Anslags- förändring tkr
1:1 Skogsstyrelsen	405 533	-45 000
1:16 Konkurrentkraftig livsmedelssektor	88 660	-10 000
1:18 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	2665 527	+371 000
1:20 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket	32 830	-4 000
Summa		+312 000

Skogsriket (anslag 1:1)

Vi vill avveckla projektet Skogsriket, dock ej rådgivningsverksamheten. Vi har andra förslag för att stärka miljöarbetet i skogsbruket.

För en ökad konkurrentkraft för skogsbruk och skogsindustri föreslår vi socialdemokrater istället en mer aktiv näringspolitik.

Slakteriavgifterna (anslag 1:15)

Regeringen sänkte 2012 den avgift som slakterierna får betala för Livsmedelsverkets veterinärer. Avgiften ligger nu på EU:s miniminivå. Vi har tidigare ifrågasatt om avgiftssänkningen verkligen kom djurbönderna till godo och inte fastnade hos slakterierna. En utvärdering av Jordbruksverket¹ har visat att sänkningen verkligen har överförts till primärproducenterna som det var tänkt.

Vi menar därför att det i dagsläget, speciellt med det svåra konkurrensläget som svenska köttproducenter står inför, inte är möjligt att åter höja avgiften. Vi ser emellertid med oro på om avgiftssänkningen med tiden kommer att påverka avräkningspriserna så därför bör ett annat system introduceras som ser till att primärproducenterna långsiktigt gynnas av den låga veterinäravgiften.

”Svensk Mat” (anslag 1:16)

I Sverige har motsvarande 15 000 helårsarbeten försvunnet i jordbruket mellan 2005 och 2010². Det visar en AWU-undersökning³ som Jordbruksverket har gjort. Antalet jordbruksföretag har dock inte minskat men de har alltså

¹ Jordbruksverket *Utvärdering av den generella sänkningen av köttkontrollavgifterna*.

²http://www.jordbruksverket.se/webdav/files/SJV/Amnesomraden/Statistik,%20fakta/Syssel_sattning/JO30/JO30SM1101/JO30SM1101_tabeller6.htm.

³ Annual Work Unit.

Fel! Okänt namn på

färre anställda/lägre arbetstid. Många inom jordbruket tvingas försöka söka andra jobb eller bli deltidsarbetslösa. Av dem som var stadigvarande sysselsatta i jordbruket var det bara 14 procent som arbetade heltid på jordbruksföretaget.

Ungefär 4 procent av den arbetande befolkningen i Sverige får till någon del sin försörjning från jordbruket.

Den primära produktionen av mat har påverkats kraftigt av internationell konkurrens, av inhemska och europeiska regleringar samt av förändrad efterfrågan.

Liksom i alla branscher pågår en effektivisering, en produktionsteknisk utveckling och en kvalitetsutveckling. Marknaden är emellertid inte fri utan är beroende av den gemensamma jordbrukspolitiken i EU som påverkar förutsättningarna för konkurrensen.

Dagens konkurrenssituation för det svenska lantbruket kan sägas handla om tre saker: vilken förmåga att effektivisera verksamheten företaget har, vilken förmåga att producera produkter som motsvarar efterfrågan företaget har och vilka kostnader som företaget har i förhållande till konkurrenterna.

Arbetsstillfällena i jordbruket är helt avgörande för möjligheten för människor att bo och arbeta på landsbygden. När arbetsstillfällena minskar där tvingas ofta människor överge den livsstil som de valt att leva efter.

Därutöver har svenska konsumenter rätt till mat av hög kvalitet och säkerhet. Svensk mat har ofta högre kvalitet och är producerad efter tuffare miljökrav och djurskyddsregler. Med sämre lönsamhet minskar tillgång på svensk mat.

Vi tror på tre framgångsrecept: effektivisering, starka varumärken och innovationer.

Vi presenterar nu ett förslag på hur Sverige kan stärka jobben på landsbygden. Vi vill skapa en organisation som vi gett arbetsnamnet Svensk Mat. Vi vill alltså bjuda in lantbrukets intresseorganisationer, livsmedelsindustrin, berörda fackföreningar m.fl. att delta som delägare i Svensk Mat. Vår förhoppning är att dessa ska samäga Svensk Mat med regeringen. Syftet är en samordnad kraftsamling för att ge stöd och stimulans till effektivisering och till utveckling och lansering av varumärken som har svensk livsmedelsproduktion som råvara.

Vår idé innebär ett samarbete i ny form. Svensk Mat skulle t.ex. kunna arbeta med att utveckla pilotanläggningar för innovationer, hjälp för företag att samordna sin verksamhet, utveckling av byggtekniker som ger billigare investeringar utan att djurskyddskraven försämras och utbildning kring hur nya varumärken kan lanseras.

Rent tekniskt tänker vi oss en konstruktion liknande Miljöstyrningsrådet som formellt är ett bolag som ägs av staten och regeringen tillsammans med Sveriges kommuner och landsting. Tidigare var också Svenskt Näringsliv delägare.

Regeringens finansiering av ”Svensk Mat” ska främst ske från anslaget *1:16 Konkurrenskraftig livsmedelssektor*. Men även anslag som idag ligger under landsbygdsprogrammet kan komma att användas. Främst handlar det om medel som tidigare gått till Sverige – det nya matlandet som omdirigeras

Fel! Okänt namn på

till denna nya satsning. Därmed behövs inte längre en del kostsamma delar av ”matlandet” som matlandetkonferenser och dylikt, vilket ger en besparing på 10 miljoner.

Vi är positiva till många av åtgärderna i det som regeringen kallat Sverige – det nya matlandet. Flera av dem startades av den förra socialdemokratiska regeringen. Men regeringens egen utvärdering har visat att det inte finns påvisbara effekter av de rena PR-projekt som ingår.

Flera av de åtgärder och projekt som idag räknas in under matlandets budget kommer att kunna fortsätta i regi av Svensk Mat. Men eftersom vi föreslår att regeringen bjuder in andra att delta så bör detta avgöras av alla deltagande. Dock ser vi det som viktigt att de exportfrämjande åtgärderna ska fortsätta.

Verksamheten för den småskaliga livsmedelsproduktionen inom ramen för det som kallas Eldrimner bör få ett fast basanslag i budgeten så långt detta är möjligt och kommer alltså inte att lyda under Svensk Mat. Detsamma gäller avgiftssubventioneringen av kontrollavgifterna för småskaliga slakterier.

Landsbygdsprogrammet (anslag 1:18)

Vi socialdemokrater har drivit att EU-stöden till landsbygd och jordbruk ska styras om till att gälla mer ersättningar för åtgärder som gynnar det allmänna, t.ex. miljöåtgärderna i landsbygdsprogrammet, snarare än rena inkomststöd.

Men Fredrik Reinfeldt förhandlade istället till sig sänkt stöd till landsbygdsprogrammet (428 miljoner jämfört med i dag) och i budgetpropositionen föreslår regeringen att landsbygdsprogrammet kommer att kraftigt nedbantat jämfört med idag, trots en ökad egenfinansieringsgrad.

Vi vill med budgetmedel förstärka landsbygdsprogrammet med statliga medel för att klara jobben på landsbygden. Det handlar om 371 miljoner per år i mer stöd än regeringen, vilket skulle ge landsbygden bättre villkor.

Detta gör vi av flera skäl. För det första är arbetstillfällena i jordbruket helt avgörande för möjligheten för människor att bo och arbeta på landsbygden. När arbetstillfällena minskar där tvingas ofta människor överge den livsstil som de valt att leva efter.

Den andra anledningen är svenska konsumenters rätt till mat av hög kvalitet och säkerhet. Svensk mat har ofta högre kvalitet och är producerad efter tuffare miljökrav och djurskyddsregler. Men sämre lönsamhet minskar tillgången på svensk mat.

Den tredje anledningen är riksdagens miljömål. Regeringen saknar åtgärder för att klara 14 av de 16 miljömålen. Landsbygdsprogrammet ger ersättningar för åtgärder som stödjer flera av våra miljömål. En sänkning av ersättningarna skulle drabba den biologiska mångfalden, öka övergödningen och göra att värdefulla miljöer som hagar och ångar försvinner.

Vi vill också ge det nya landsbygdsprogrammet en mer modern och framtidsinriktad profil. Vi vill få fram fler innovationer. Investeringstöd behöver ses över så att de leder till mer konkurrenskraftiga företag. Vi vill se till att hela näringslivet på landsbygden utvecklas. Miljöstöden måste bli mer riktade för att få större effekt men utan att ansökningssystemet blir för byråkratiskt.

Landsbygdsprogrammet menar vi ska stödja de grundläggande tjänsterna som gör att landsbygden kan leva, snarare än den flora av projekt som finns idag. Det handlar bland annat om stöd till bredbandsutbyggnad.

Ekosatsning

Den ekologiska odlingen minskar jordbrukets miljöpåverkan. Mindre kemikalier är både bra för vår egen hälsa och för den biologiska mångfalden. Ekoodlingen har också mindre klimatpåverkan främst på grund av att det där inte används handelsgödsel som ger utsläpp av den mycket starka växthusgasen dikväveoxid (lustgas).

Vi menar inte att de ekologiska odlingsmetoderna helt kan ta över men vi tror att de kan utgöra en större andel av produktionen än de gör idag.

Ekologiska produkter kan vara den typ av specialisering som kan göra svenskt jordbruk mer konkurrenskraftigt. Vi har en lång tradition och erfarenheter i Sverige. En stabil och ökande efterfrågan från offentlig sektor gör också att den ekologiska odlingen kan utvecklas. Vi menar att ekologisk odling är ett mervärde för svenskt jordbruk som den borgerliga regeringen tappat bort.

Den svenska efterfrågan har ökat men har inte kunnat följas upp av svensk produktion. Den har istället ökat vår import av ekologiska produkter och det är olyckligt för den svenska konkurrenskraften och miljön.

Försäljningen av ekologiskt har ökat kraftigt under 2000-talet. 2012 ökade försäljningen av ekologiska livsmedel i Sverige med 12 procent under 2011, från 8,3 till 9,2 miljarder kronor. Ungefär hälften av det ekologiska som säljs är importerat (inkl vin).

Också marken som används i Sverige för ekologisk odling har ökat kraftigt under 2000-talet och nästan fördubblats. 2011 var det 15 procent av marken som var eller var på väg att bli certifierad (godkänd).

År 2012 fanns det 47 600 ekologiska mjölkkor i Sverige. Det innebär en ökning sedan 2011 med 8 %. De senaste fyra åren har antalet ekologiska mjölkkor ökat med 40 %.

Det ekologiska ökar extra starkt inom hotell/restaurang och offentlig sektor. Inköpen av ekologiskt i offentlig sektor ökade med 30 % från 2010 till 2011. Det är i offentlig sektor som den kraftigaste ökningen av ekologiskt sker.

Vi tror att den ekologiska odlingen behöver fortsatt hjälp och stöd för att växa. Framförallt för att kunna möta den ökade efterfrågan. Vi är därför beredda att öka anslagen via EU:s landsbygdsprogram för att främja produktion och konsumtion av och handel med ekologiska produkter.

Fel! Okänt namn

Biogasersättning

Efterfrågan på biogas är stor och det saknas en sammanhållen biogaspolitik från regeringen. Det behövs, menar vi, stabila och långsiktiga incitament som underlättar investeringar.

Den största potentialen för biogas finns inom lantbruket. När naturgödsel rötas bildas en flytande gödselprodukt som har samma gödslande effekt som naturgödsel men som läcker väsentligt mindre kväve och fosfor till omgivande vattendrag. Att stimulera till biogasproduktion är med andra ord mycket viktigt i kustområdena.

Energimyndigheten har presenterat en biogasstrategi med flera kraftfulla förslag vilka regeringen valt att inte använda. Ett av förslagen i Energimyndighetens plan är en metagasreduceringsersättning på 20 öre/kWh för producerad energi från stallgödsel. Biogasstödet innebär att en lantbrukare som producerar biogas och återvinner energin alt. producerar fordonsgas från företagets naturgödselproduktion får en ersättning för den metangasavgång som förhindrats. Vi menar att förslaget skulle vara en kraftfull åtgärd för att öka biogasproduktionen i Sverige, minska jordbrukets klimatpåverkan och övergödningen, men också ge en intäkt för lantbruket.

Energimyndigheten har bedömt att den långsiktiga potentialen för biogasen i lantbruket är 700 GWh. Dagens produktion ligger enligt beräkningar från Energigas Sverige på 50 GWh, alltså en kostnad på ca 10 miljoner det första året.

Eftersom vi tror att biogasen har alla möjligheter att bli konkurrenskraftig av egen kraft tror vi det är viktigt att producenterna av biogas får ett stöd som är tidsbegränsat och i linje med avskrivningskostnaden för anläggningen.

Jordbruksverket får i uppgift att i nära samarbete med Energimyndigheten utforma detaljerna i ett biogasstöd för lantbrukare och föreslå hur länge stödet ska utgå.

Vi föreslår att åtgärden införs i det nya landsbygdsprogrammet. Regeringen har föreslagit en försöksverksamhet i Skåne med metangasreduceringsersättning. För detta har 4 miljoner anslagits under *1:20 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket*. Dessa medel anser vi ska överföras till *1:18 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur*.

Artprojektet (1:24)

Regeringen har gjort en översyn av Svenska artdatapjektet vid SLU. Besparingar har på förslag av en utredare gjorts via regeringens regleringsbrev till SLU. Artprojektet bedrivs vid Artdatabanken på Sveriges Lantbruksuniversitetet. Syftet är att kartlägga den svenska faunan och florin. Hittills har projektet upptäckt 2 500 nya svenska arter.

Vi menar att artprojektet är en viktig grund för arbetet att bevara den svenska biologiska mångfalden. Speciellt med tanke på det åtagande som Sverige har gjort i konventionen för biologisk mångfald. De politiska beslut som kommer att krävas för att uppfylla konventionen är omdanande och

kommer att få stor påverkan på samhället. Ett grundligt underlag är således mycket väsentligt och vi menar att de kostnader som regeringen vill spara in inte står i proportion till de vinster som projektet ger i det arbetet.

Regeringen har i olika sammanhang menat att besparingar kan göras genom att projektet slutar trycka Nationalnyckeln i bokform.

Vi menar att det inte ska vara ett politiskt beslut om Nationalnyckeln ska presenteras i bokform eller i digital form. Det är något som projektet självt, utifrån den budget som anslås, kan avgöra.

Vi kan hålla med utredaren om att det finns möjligheter till effektiviseringar av projektet, vi tror liksom utredaren att det bör få en annan huvudman. Det viktigaste är att det säkerställs att arbetet i det svenska artprojektet kan fortlöpa.

Tillämpad forskning i de gröna näringarna

Forskning i de gröna näringarna finansierades tidigare av handelsgödselskatten och fanns med under anslaget Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur. Det var tillämpad forskning, i nära samarbete med näringen och delfinansierat av näringen, om jordbruksmetoder, hästforskning, utveckling av trädgårdsnäringen och djurskyddet. Medlen som bland annat gick till Stiftelsen Lantbruksforskning och Formas drog regeringen in när återföringen av handelsgödselskatten försvann.

Vi menar att forskningen på detta område – och utbildningen – är det viktigaste bidraget som samhället kan ge för att utveckla och säkra jordbruks- och trädgårdsnäringens konkurrenskraft. Det handlade om forskning som direkt var tillämpbar för att utveckla det svenska jordbruket. Vi behöver förstärka den svenska forskningen i samverkan med forskare och branschföreträdare i de gröna näringarna för att säkra konkurrenskraften och jobben.

Vi ser det som väsentligt att satsa t.ex. på forskning kring hur vi utvinnet fosfor ut avloppsslam vilket pga. höga halter av farliga kemikalier i mindre utsträckning kan användas för gödselmedel. Även andra åtgärder kan kopplas till minskad övergödning från jordbruket. Det handlar bl.a. om ökad biogasproduktion men också om forskning kring hur man kan avvattna den rötade gödseln för att göra det till ett mer attraktivt gödselmedel.

Vi vill förstärka den statliga medfinansieringen till forskningen i de gröna näringarna med 100 miljoner. Men vi vill samla alla forskningsinsatser under forskningsmedel i utgiftsområde 16; därför återfinns förstärkningen under vår utgiftsområdesmotion för utgiftsområde 16.

Center för alternativ till djurförsök

Det är angeläget att hitta alternativ till djurförsök, dels för att minska lidandet bland djur och dels för att de artskillnader som finns mellan människor och olika djur medför en osäkerhet när exempelvis en medicin som prövats på djur med gott resultat ska prövas på människor.

Fel! Okänt namn på

Detta arbete brukar uttryckas som tre principer, i begreppet 3R. Begreppet syftar på orden "Replace" som innebär att djurförsöket ersätts med djurfria metoder, "Reduce" som betyder att antalet djur som används kan minskas och "Refine" som innebär att djurförsöket förfinas, dvs. lidandet minskas genom t ex smärtlindring och bättre djurhållning.

2010 antog EU ett nytt direktiv om djurförsök för vetenskapliga ändamål. Direktivet kräver också att forskning uppmuntras inom 3R-området. Vi menar att en möjlighet att uppfylla direktivet är att samordna befintlig svensk forskning och metodutveckling på detta område i ett 3R-center. Ett sådant center skulle kunna bistå med hjälp och kunskap till de jurister, forskare och lekmän som arbetar i de djurförsöksetiska nämnderna. Andra länder som Storbritannien och Finland har redan gått före. En nyligen gjord ändring i djurskyddslagen innebär att den djurförsöksetiska nämnden kan besluta om en utvärdering av djurförsök i efterhand. Ett 3R-center skulle kunna vara ett expertstöd vid sådana utvärderingar.

Vi föreslår därför att den befintliga metodutvecklingen och forskningen kring djurförsök samordnas i ett 3R-center. Vi menar att detta är en åtgärd som också kommer att gynna life science-forskningen i Sverige.

Stockholm den 3 oktober 2013

Matilda Ernkrans (S)

Johan Löfstrand (S)

Jan-Olof Larsson (S)

Pyry Niemi (S)

Helén Pettersson i Umeå (S)

Sara Karlsson (S)

Kristina Nilsson (S)